

Aleksander PIECUCH

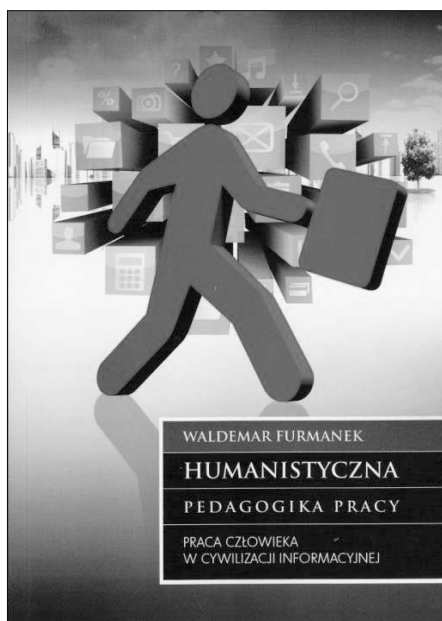
---

*Prof. nadzw. dr hab., Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, Katedra
Dydaktyki Nauk Ścisłych; Laboratorium Zagadnień Społeczeństwa Informacyjnego,
ul. Prof. S. Pigonia 1, 35-310 Rzeszów; apiecuch@ur.edu.pl*

**HUMANISTYCZNA PEDAGOGIKA PRACY.
PRACA CZŁOWIEKA W CYWILIZACJI INFORMACYJNEJ,
WYD. UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO, RZESZÓW 2014,
SS. 398, ISBN 978-83-7996-044-6 – KILKA REFLEKSJI O NOWEJ
KSIĄŻCE PROF. WALDEMARA FURMANKA**

RECENZJA

Humanistyczna pedagogika pracy. Praca człowieka w cywilizacji informacyjnej jest czwartą monografią z cyklu *Humanistyczna pedagogika pracy*. Po pierwszej części *Charakterystyka dyscypliny naukowej* (2013) i *Praca człowieka* (2013) oraz *Współczesność obiektem badań* (2014), tym razem Autor zabiera nas w świat pracy człowieka odmiennie zorganizowany niż ten znany wielu nam jeszcze z XX wieku. To obszerne dzieło liczące 397 stron podejmuje analizę współczesnych przemian cywilizacyjnych związanych z pojawieniem się komputerów i wszechobecnych technologii informacyjnych. Sposób wykonywania pracy w stosunku do czasu minionego zmienił się w znaczącym stopniu. Technologie

informacyjne, które obecnie uznajemy za technologie definicyjne społeczeństwa informacyjnego, istotnie zmieniły światowe gospodarki, ekonomię i charakter pracy człowieka. Pomimo tego trzeba zauważyć koegzystencję wszystkich dotychczas znanych form cywilizacji. W dalszym ciągu obecne są w naszym życiu pierwiastki cywilizacji agrarnej i industrialnej. Autor w niniejszym opracowaniu monograficznym za oś rozważań przyjmuje analizę czynników zmianotwórczych pracy człowieka, uwzględniający charakter rolniczej, przemysłowej i usługowej pracy człowieka na tle znaczenia i roli, jaką dziś odgrywają technologie informacyjne.

Wynikiem tego jest podział monografii na pięć części. Część pierwsza *Praca człowieka w okresie transformacji cywilizacyjnej* stanowi wprowadzenie do dalszych rozważań. Nade wszystko daje jednak obraz dokonujących się na naszych oczach przemian, których podstawowym celem jest zmiana jakości życia człowieka. Wszelkim zmianom w historii cywilizacji zawsze towarzyszyły przełomowe wynalazki zdolne zmieniać ówczesny obraz cywilizacji. Koniec XX wieku, zaznaczył się w historii również przełomowym wynalazkiem, który przyjął się na masową skalę zmieniając już bezpowrotnie charakter pracy człowieka. Tym wynalazkiem jest oczywiście komputer wraz z towarzyszącymi mu technologiami informacyjnymi. Bez większego ryzyka można stwierdzić, że dziś nic nie dzieje się bez udziału komputerów i technologii informacyjnych. W ogóle pojęcie „technologia” przeżywa renesans i stało się synonimem XXI wieku. Nie dziwi zatem fakt, że Autor jemu właśnie poświęca całą pierwszą część monografii, analizując: wielowymiarowość tego pojęcia, konsekwencje przemian w technologiach, by ostatecznie zamknąć swoje rozważania kierunkami dalszego rozwoju technologii.

Część druga *Praca człowieka w przemyśle cywilizacji informacyjnej* jest opisem zjawisk zachodzących w pracy człowieka w sektorach takich jak przemysł, rolnictwo oraz usługi. W tym miejscu również nie sposób nie dostrzec wpływu technologii w tym technologii informacyjnych na pracę człowieka. Znajdujemy się pod presją przymusu nowoczesności. Obecnie to jedyna droga, by dotrzymać kroku dynamicznie rozwijającym się gospodarkom światowym. Opracowywanie i wdrażanie nowych technologii stwarza nowe a zarazem realne szanse dla rozwoju społecznego. W wymiarze globalnym te trendy uznać należy za pozytywne, choć w wymiarze jednostkowym niosą one za sobą także zagrożenia dla człowieka i jego środowiska. Do najważniejszych Autor zalicza: degradację podstawowych elementów środowiska życia człowieka, w tym także jego środowiska psychicznego; brak racjonalnej gospodarki zasobami przyrody żywej i nieożywionej; zmiany w psychice człowieka, a także przemiany jego kultury. To co daje się zauważyć w wyniku dokonujących się przemian to przede wszystkim wypieranie człowieka ze stanowisk pracy i zastępowanie pracy

człowieka pracą robotów przemysłowych. Te skomplikowane procesy produkcyjne przebiegają pod kontrolą systemów komputerowych. Pracownikowi pozostają do wykonania czynności, które nie dadzą się opisać algorytmami i zautomatyzować.

Zmienność form świadczenia pracy, to trzecia już część monografii dotycząca problematyki pracy człowieka. Modele pracy człowieka standardowe w XX wieku straciły na znaczeniu. Tym samym przestały być ważne takie atrybuty jak: czas i miejsce świadczenia pracy. Jak zauważa Autor, wszechobecne technologie informacyjne stwarzają warunki do nowych rozwiązań problemów organizacji pracy i form jej świadczenia. Dominującym dziś modelem stają się elastyczne formy świadczenia pracy i elastyczny czas pracy. To omówieniu tych cech Autor poświęca cały rozdział pierwszy tej części. Drugi a zarazem ostatni rozdział omawia zagadnienia związane z telepracą. Czytelnik odnajdzie w nim eksplikację pojęcia „telepraca”, a także omówienie takich zagadnień jak: cechy telepracy, organizacja pracy, formy zatrudnienia i dziedziny zastosowań telepracy. W rozdziale znalazły się również odniesienia do aspektów prawnych świadczenia pracy w tym systemie oraz wyzwania dla edukacji zawodowej będące wynikiem upowszechniania się telepracy. Technologie informacyjno-komunikacyjne stały się bezpośrednią siłą sprawczą dla powstania kilkudziesięciu nowych zawodów związanych właśnie z tą branżą. Może trochę szkoda, że zabrakło w opracowaniu ich omówienia.

Część czwarta, *Praca w usługach cywilizacji informacyjnej*, jest przedmiotem dociekań tej części monografii. Katalog usług świadczonych obecnie z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej jest olbrzymi. Wystarczy tylko powiedzieć, że zdefiniowanych jest ich już tysiąc. Stąd też i tak obszerna treśćowo jest struktura tej części. W dziewięciu rozdziałach znalazło się omówienie usług jako sektora pracy ludzkiej i obiektu zainteresowań pedagogiki pracy. Bardzo szeroko zostały opracowane zagadnienia poświęcone charakterystyce e-usług, nowym technologiom internetowym oraz e-gospodarce i e-biznesowi. W kolejnych rozdziałach rozwinięte zostają zastosowania nowoczesnych technologii informacyjnych i internetowych. Zauważmy, że do wielu omawianych mamy jako użytkownicy nieograniczony dostęp, wiele z nich jest rozwijanych i być może w nieodległej przyszłości staniemy się ich użytkownikami.

W czwartej części publikacji bardzo ważne są rozdziały V–VII poświęcone edukacji. Właściwie od chwili, w której komputery osobiste zaczęły pojawiać się na masową skalę w naszym życiu, szeroko pojęta edukacja upatrywała w nich, najnowocześniejszy środek dydaktyczny. Aktualnie, kiedy technologie: informacyjne, sieciowe, a przede wszystkim mikroelektroniczne, a ściślej mówiąc technologie wytwarzania mikroprocesorów pozwoliły komputerom PC na wydajne przetwarzanie informacji (także w czasie rzeczywistym), dawne idee zyskały realny kształt. Komputery w edukacji stały się faktem, a w jaki sposób

są wykorzystywane jest przedmiotem omówienia w kolejnych trzech rozdziałach. Tę część monografii zamykają dwa rozdziały poświęcone zagadnieniom telemedycyny. To stosunkowo młoda, ale jakże prężnie rozwijająca się forma medycyny, integrująca w sobie wiele samodzielnych dyscyplin naukowych. Wymieńmy tylko te ważniejsze: medycyna, informatyka, telekomunikacja, elektronika, mechanika, automatyka. Warto zatem sięgnąć do lektury tychże rozdziałów i poznać trendy współczesnej medycyny, która w coraz większym stopniu sięga do nowych zdobyczy nauki, techniki i technologii informacyjnych.

Ostatnia już, piąta, część nosi tytuł *Praca człowieka w rolnictwie*. Rozdziały tej części odbiegają nieco od pozostałych. Tutaj dominują zagadnienia przemian cywilizacyjnych w kontekście doskonalenia technologii rolniczych. Znaczące miejsce w opracowaniu zajmują dokonujące się przemiany w polskim rolnictwie.

Monografię oprócz *zakończenia* i bogatego wykazu źródeł literaturowych kończy *aneks*, z krótką charakterystyką prognozowanych kierunków dalszego rozwoju technologii. Autor dzieli je na technologie zmieniające jakość świata i technologie początku XXI wieku. Decydując się na zamieszczenie tych treści w aneksie, Autor zapewne w ten sposób chciał podkreślić niejako otwartość katalogu nowych technologii. Niemal każdy dzień niesie ze sobą nowe odkrycia naukowe, które stają się zaczątkiem opracowywania nowych technologii.

Reasumując, trzeba zwrócić uwagę na aktualność podejmowanej w opracowaniu problematyki i to z dwóch powodów. Na pierwszy powód wskazuje pierwsza część tytułu *Humanistyczna pedagogika pracy*. To stosunkowo młoda dyscyplina w naukach pedagogicznych. Rozwijana przez około 40 lat wypracowała założenia metodologiczne, ale co nie mniej ważne początki jej funkcjonowania miały miejsce w poprzednim systemie polityczno-ekonomiczno-gospodarczym. Na skutek dokonanych przemian wydaje się konieczne ponowne jej zdefiniowanie, zrewidowanie założeń dla przecież zupełnie nowych warunków funkcjonowania człowieka w środowisku pracy. Drugi powód, analogicznie wyrażony jest przez drugą część tytułu monografii *Praca człowieka w cywilizacji informacyjnej*. Społeczeństwo informacyjne stało się faktem również w polskich realiach. Nierzadko nawet nie jesteśmy świadomi stopnia, w jakim nasze codzienne życie i funkcjonowanie zależy, od – jak to podkreśla Autor – wszechobecnych technologii informacyjnych. Na zakończenie dodajmy, że czytelnik, który chciałby zgłębić istotę współczesnej pedagogiki pracy winien sięgnąć do pozostałych tomów z serii *Humanistyczna pedagogika pracy*.